

num, nesciente sinistra quid faciat dextera¹, id est, ut alienetur intentio cupiditatis ab opere charitatis. Qui sic ministrat, Christo ministrat; recteque illi dicetur: « Cum uni ex » minimis meis fecisti, mihi fecisti². » Nec tantum ea quæ ad misericordiam pertinent corporalem, sed omnia bona opera propter Christum faciens, (tunc erunt enim bona, quoniam finis legis Christus ad justitiam omni credenti³,) minister est Christi usque ad illud opus magnæ charitatis, quod est animam suam pro fratribus ponere: hoc est enim et pro Christo ponere. Quia et hoc propter sua membra dicturus est, Cum pro istis fecisti, pro me fecisti. De tali quippe opere etiam se ministrum facere et appellare dignatus est, ubi ait: « Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et animam suam ponere pro multis⁴. » Hinc est ergo unusquisque minister Christi, unde est minister et Christus. Sic ministrantem Christo honorificabit Pater ejus, honore illo magno, ut sicut Filio ejus, nec unquam deficiat felicitas ejus.

XIII. Cum ergo auditis, fratres, Dominum dicentem, « Ubi ego sum, illic et minister meus erit: » nolite tantummodo bonos episcopos et clericos cogitare. Etiam vos pro modo vestro ministrare Christo, bene vivendo, elemosynas faciendo, nomen doctrinamque ejus quibus potueritis prædicando: ut unusquisque etiam pater-familias hoc nomine agnoscat paternum affectum suæ familiæ se debere. Pro Christo et pro vita æterna, suos omnes admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat disciplinam: ita in domo sua ecclesiasticum et quodam modo episcopale implebit officium, ministrans Christo ut in æternum sit cum ipso. Nam et illam maximam passionis ministrationem multi ex vestro numero ministrarunt: multi non episcopi neque clerici,

¹ Matth. vi, 3. — ² Id. xxv, 40. — ³ Rom. x, 4. — ⁴ Matth. xx, 28.

juvenes et virgines, seniores cum junioribus, multi conjugati et conjugatæ, multi patres matresque familias Christo ministrantes, etiam animas suas in ejus martyrio posuerunt, et honorificante Patre coronas gloriosissimas receperunt.

TRACTATUS LII¹.

Ab eo quod scriptum est: *Nunc anima mea turbata est, et quid dicam: usque ad id, Hæc locutus est Jesus: et abiit, et abscondit se ab eis.*

I. POSTQUAM Dominus Jesus Christus verbis lectionis hesternæ ministros suos ut se ipsum sequerentur hortatus est, cum ita prædixisset passionem suam, quod nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, solum manet²; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert: ubi excitavit eos, qui eum ad regnum cælorum sequi vellent, ut animam suam odissent in hoc mundo, si eam in vitam æternam custodire cogitarent: ad nostram rursus infirmitatem suum temperavit affectum, et ait, unde lectio cœpit hodierna, « Nunc anima mea turbata » est³. » Unde turbata est, Domine, anima tua? Nempe paulo ante dixisti: « Qui odit animam suam in hoc mundo, » in vitam æternam custodit eam⁴. » Ergo anima tua in hoc mundo amatur, ideo turbatur veniente hora, qua ex hoc mundo egrediatur? Quis hoc de anima Domini audeat

¹ Habitus die proximo post Tractatum superiorem. — ² Joan. xii, 24, etc. — ³ Ibid. 27. — ⁴ Ibid. 25.

affirmare? Sed nos in se transtulit, nos in se suscepit caput nostrum, membrorum suorum suscepit affectum: et ideo non est ab aliquo turbatum; sed sicut de illo dictum est, cum Lazarum suscitaret, turbavit semetipsum¹. Oportebat enim ut unus mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, sicut nos excitavit ad summa, ita nobiscum pateretur et infima.

II. Audio superius dicentem: « Venit hora ut glorificetur filius hominis²: » si mortificatum fuerit granum, multum fructum affert. Audio, qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Nec permittor tantummodo mirari, sed jubeor imitari. Deinde subsequentibus verbis, Si quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, ibi et minister meus erit: mundum contemnere accendor, et in conspectu meo nihil est vitæ hujus totus, quantumlibet fuerit prolixus, vapor: præ amore æternorum temporalia mihi cuncta vilescunt: et rursus ipsum Dominum meum, qui me illis verbis ab infirmitate mea rapuit ad firmitatem suam, audio dicentem, « Nunc anima mea turbata est. » Quid est hoc? Quomodo sequi jubes animam meam, si turbari video animam tuam? quomodo sufferam, quod grave tanta firmitas sentit? quale fundamentum quæram, si petra succumbit? Sed videor mihi audire in cogitatione mea respondentem mihi Dominum, et quodam modo dicentem, Magis sequeris, quia sic me interpono ut sufferas: audisti ad te vocem fortitudinis meæ, audi in me vocem infirmitatis tuæ: vires suggero ut curras, nec reprimo quod acceleras; sed tranfero in me quod trepidas et substerno qua transeas. O Domine mediator, Deus supra nos, homo propter nos, agnosco misericordiam tuam: nam quod tu tantus tuæ charitatis voluntate turbaris, multos

¹ Joan. xi, 33. — ² Id. xu, 23, etc.

in corpore tuo qui suæ infirmitatis necessitate turbantur, ne desperando pereant consolaris.

III. Denique homo qui sequi vult, audiat qua sequatur. Accessit forte hora terribilis, proponitur optio, aut faciendæ iniquitatis, aut subeundæ passionis: turbatur anima infirma, propter quam sponte turbata est anima invicta: præpone tuæ voluntati voluntatem Dei. Attende enim quid deinde subjungat creator tuus et magister tuus, qui te fecit, et ut te doceret factus est et ipse quod fecit: homo enim factus est qui hominem fecit; sed Deus incommutabilis mansit, et hominem in melius commutavit. Audi ergo quid inde subjungat, cum dixisset, « Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam, inquit? Pater » salvifica me ex hac hora, sed propterea veni in hanc » horam: Pater clarifica nomen tuum¹. » Docuit te quid cogites, docuit quid dicas, quem invoces, in quo speres, cujus voluntatem certam atque divinam tuæ voluntati humanæ infirmæque præponas. Non ideo tibi videatur ex alto deficere, quia te vult ab imo proficere. Nam et tentari dignatus est a diabolo, a quo utique si nollet non tentaretur, quemadmodum si nollet non pateretur: et ea respondit diabolo, quæ tu in tentationibus debeas respondere. Et ille quidem tentatus est, sed non periclitatus: ut doceret te in tentatione periclitantem tentatori respondere, et post tentatorem non ire, sed de periculo tentationis exire. Sicut autem hic dixit, « Nunc anima mea turbata est, » ita etiam ubi dicit: « Tristis est anima mea usque ad mortem: » et « Pater si fieri potest, transeat a me calix iste²: » hominis suscepit infirmitatem, ut doceat sic contristatum et conturbatum quod sequitur dicere, Verumtamen non quod ego volo, sed quod tu vis

¹ Joan. xii, 27, 28. — ² Matth. xxvi, 38, 39.

Pater. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cum voluntati humanæ voluntas divina præponitur. Quid est autem, « Clarifica tuum nomen : » nisi, in sua passione et resurrectione ? Quid est ergo aliud, nisi ut Pater clarificet Filium, qui clarificat suum nomen etiam in similibus passionibus servorum suorum ? Unde scriptum est de Petro, quod ideo de illo dixerit : « Alter te cinget, et feret quo » tu non vis¹ : » quia significare voluit, qua morte glorificaturus erat Deum. Ergo et in illo Deus clarificavit nomen suum, quia sic etiam in membris suis clarificat Christum.

IV. « Venit ergo vox de cœlo, Et clarificavi, et iterum » clarificabo. Et clarificavi², » antequam facerem mundum : « et iterum clarificabo, » cum resurget a mortuis, et ascendet in cœlum. Et aliter intelligi potest, « Et clarificavi, » cum de virgine natus est, cum virtutes operatus est, cum cœlo indice per stellam a Magis adoratus est, cum a sanctis Spiritu sancto plenis agnitus est, cum descendente Spiritu in specie columbæ declaratus, cum voce de cœlo sonante monstratus, cum in monte transfiguratus, cum miracula multa fecit, cum multos sanavit atque mundavit, cum de paucissimis panibus tantam multitudinem pavit, cum ventis et fluctibus imperavit, cum mortuos suscitavit : « et iterum clarificabo, » cum resurget a mortuis, cum mors ei ultra non dominabitur, exaltabitur super cœlos Deus, et super omnem terram gloria ejus.

V. « Turba ergo quæ stabat, et audierat, dicebat tonitruum factum esse : alii dicebant, Angelus ei locutus » est. Respondit Jesus, et dixit, Non propter me hæc » vox venit, sed propter vos³. » Hic ostendit illa voce non sibi indicatum quod jam sciebat, sed eis quibus in-

¹ Joan. XXI, 18. — ² Id. XII, 28. — ³ Ibid. 29, 30.

dicari oportebat, Sicut autem illa vox non propter eum, sed propter alios divinitate facta est : sic anima ejus, non propter eum, sed propter alios voluntate turbata est.

VI. Attende cætera. « Nunc, inquit, judicium est » mundi⁴. » Quid ergo expectandum est in fine sæculi ? Sed in fine quod expectatur judicium, erit judicandorum vivorum et mortuorum, judicium erit præmiorum poenarumque æternarum. Quale ergo nunc judicium est ? Jam in superioribus lectionibus quantum potui, communi Charitatem Vestram, dici etiam judicium non damnationis, sed discretionis : unde scriptum est : « Judica » me Deus, et discerne causam meam de gente non » sancta². » Multa autem sunt judicia Dei : unde dicitur in Psalmo, « Judicia tua abyssus multa³. » Dicit etiam Apostolus : « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ » Dei, quam inscrutabilia sunt judicia ejus⁴ ! » Ex quibus judiciis etiam hoc est quod hic ait Dominus, « Nunc » judicium est mundi : » servato illo judicio in fine, ubi novissime vivi et mortui judicandi sunt. Possidebat ergo diabolus genus humanum, et reos suppliciorum tenebat chirographo peccatorum ; dominabatur in cordibus infidelium, ad creaturam colendam deserto Creatore deceptos captivosque pertrahebat : per Christi autem fidem, quæ morte ejus et resurrectione firmata est, per ejus sanguinem, qui in remissionem fusus est peccatorum, millia credentium a dominatu liberantur diaboli, Christi corpori copulantur, et sub tanto capite uno ejus Spiritu fidelia membra vegetantur. Hoc vocabat judicium, hanc discretionem, hanc a suis redemptis diaboli expulsionem.

VII. Denique attende quid dicat. Quasi quæreremus quid esset quod ait, « Nunc judicium est mundi, » secutus exposuit : ait enim, « Nunc princeps hujus mundi ejicietur

¹ Joan. XII, 31. — ² Psal. XLII, 1. — ³ Id. XXXV, 7. — ⁴ Rom. XI, 33.

» foras¹. » Audivimus quale dixerit esse iudicium. Non ergo illud quod in fine venturum est, ubi vivi et mortui iudicandi sunt, aliis ad dexteram, aliis ad sinistram separatis, sed iudicium quo « princeps hujus mundi ejicietur » foras. » Quomodo ergo intus erat, et quo eum ejiciendum dixit foras? Numquidnam in mundo erat, et extra mundum missus est foras? Si enim de illo iudicio diceret, quod in fine venturum est, posset aliquis opinari ignem æternum, quo mittendus est diabolus cum angelis suis, et omnibus qui sunt ex parte ejus; non natura, sed vitio; non quia creavit aut genuit, sed quia persuasit et tenuit: posset ergo aliquis opinari illum ignem æternum extra mundum esse, et hoc esse dictum, « ejicietur foras. » Quia vero ait, « Nunc iudicium est mundi; » et exponens quid dixerit, « Nunc, inquit, princeps hujus mundi ejicietur foras: » hoc intelligendum est quod nunc fit, non quod tanto post futurum est in novissimo die. Prædicebat ergo Dominus quod sciebat, post passionem et glorificationem suam per universum mundum multos populos credituros, in quorum cordibus diabolus intus erat: cui quando ex fide renuntiant, ejicitur foras.

VIII. Sed dicit aliquis, Numquid de cordibus Patriarcharum et Prophetarum, veterumque justorum non ejectus est foras? Ejectus est plane. Quomodo ergo dictum est, « nunc ejicietur foras? » Quomodo putamus, nisi quia tunc quod in hominibus paucissimis factum est, nunc in multis magnisque populis jam mox futurum esse prædictum est? Sic et illud quod dictum est: « Spiritus » autem nondum erat datus, quia Jesus nondum fuerat » glorificatus², » potest similem habere quæstionem, et similem solutionem. Non enim sine Spiritu sancto fu-

¹ Joan. xii, 31. — ² Id. vii, 39.

tura prænuntiaverunt Prophetæ, aut non etiam Dominum infantem in Spiritu sancto Simeon senex et Anna vidua cognoverunt¹; et Zacharias et Elisabeth, qui de illo nondum nato, sed jam concepto, tanta per Spiritum sanctum prædixerunt². Sed Spiritus nondum erat datus, id est, illa abundantia gratiæ spiritualis, qua congregati linguis omnium loquerentur, ac sic in linguis omnium gentium futura prænuntiaretur Ecclesia³: qua gratia spiritali populi congregarentur, quæ longe lateque peccata dimitterentur, et millia millium reconciliarentur.

IX. Quid ergo, ait quispiam, quia diabolus de credentium cordibus ejicietur foras, jam fidelium neminem tentat? Imo vero tentare non cessat. Sed aliud est intrinsecus regnare, aliud forinsecus oppugnare: nam et munitissimam civitatem aliquando hostis oppugnat, nec expugnat. Et si aliqua tela ejus missa perveniunt, admonet Apostolus unde non lædant, commemorat lorica et scutum fidei⁴. Et si aliquando vulnerat, adest qui sanat. Quia sicut pugnantibus dictum est: « Hæc scribo vobis, » ut non peccetis: ita qui vulnerantur, quod sequitur » audiunt, Et si quis peccaverit, advocatum habemus » apud Patrem Jesum Christum justum, ipse est propitiatio peccatorum nostrorum⁵. » Quid enim oramus cum dicimus: « Dimitte nobis debita nostra⁶, » nisi ut vulnera nostra sanentur? Et quid aliud petimus cum dicimus: « Ne nos inferas in tentationem, » nisi ut ille qui insidiatur, vel certat extrinsecus, nulla irrumpat ex parte, nulla nos fraude, nulla nos possit virtute superare? Quantaslibet tamen adversum nos erigat machinas, quando non tenet locum cordis ubi fides habitat, ejectus est foras. « Sed nisi Dominus custodierit civi-

¹ Luc. ii, 27 et 36. — ² Id. i, 41, etc. — ³ Act. ii, 4. — ⁴ I Thess. v, 8. — ⁵ 2 Joan. ii, 1, etc. — ⁶ Matth. vi, 12.

» tatem, in vanum vigilabit qui custodit ¹. » Nolite ergo de vobis ipsis præsumere, si non vultis foras ejectum diabolum intro iterum revocare.

X. Absit autem ut diabolum mundi principem ita dictum existimemus, ut eum cœlo et terræ dominari posse credamus. Sed mundus appellatur in malis hominibus, qui toto orbe terrarum diffusi sunt: sicut appellatur domus in his a quibus habitatur, secundum quod dicimus, Bona domus est, vel mala domus est, non quando reprehendimus sive laudamus ædificium parietum atque tectorum, sed quando mores vel honorum hominum vel malorum. Sic ergo dictum est, « princeps hujus mundi: » id est, princeps malorum omnium qui habitant in mundo. Appellatur etiam mundus in bonis, qui similiter toto terrarum orbe diffusi sunt: inde dicit Apostolus: « Deus » erat in Christo, mundum reconcilians sibi ². » Hi sunt ex quorum cordibus princeps hujus mundi ejicitur foras.

XI. Cum ergo dixisset, « Nunc princeps hujus mundi » ejicietur foras; Et ego, inquit, si exaltatus fuero a » terra, omnia traham post me. » Quæ « omnia, » nisi ex quibus ille ejicitur foras ³? Non autem dixit omnes, sed « omnia: » non enim omnium est fides. Non itaque hoc ad universitatem hominum retulit, sed ad creaturæ integritatem, id est, spiritum et animam et corpus; et illud quo intelligimus, et illud quo vivimus, et illud quo visibiles et contrectabiles sumus. Qui enim dixit: « Capillus capitis vestri non peribit, omnia trahit post » se ⁴. » Aut si « omnia » ipsi homines intelligendi sunt, omnia prædestinata ad salutem possumus dicere: ex quibus omnibus ait nihil esse periturum, cum supra de suis ovibus loqueretur ⁵. Aut certe omnia ho-

¹ Psal. cxxvi, 1. — ² 2 Cor. v, 19. — ³ 2 Thess. iii, 2. — ⁴ Luc. xxi, 8. — ⁵ Joan. x, 28.

minum genera, sive in linguis omnibus, sive in ætatibus omnibus, sive in gradibus honorum omnibus, sive in diversitatibus ingeniorum omnibus, sive in artium licitarum et utilium professionibus omnibus, et quidquid aliud dici potest secundum innumerabiles differentias, quibus inter se præter sola peccata homines distant, ab excelsissimis usque ad humillimos, a rege usque ad mendicum, « omnia, inquit, traham post me: » ut sit caput eorum, et illi membra ejus. Sed « si exaltatus, inquit, » fuero a terra, » hoc est cum exaltatus fuero: non enim dubitat futurum esse, quod venit implere. Hoc refertur ad illud quod superius ait, Si autem mortuum fuerit granum, multum fructum affert ¹. Nam exaltationem suam quid aliud dixit quam in cruce passionem? Quod et ipse Evangelista non tacuit: subjunxit enim, et ait, « Hoc » autem dicebat, significans qua morte esset moriturus. »

XII. « Respondit ei turba, Nos audivimus ex Lege, » quia Christus manet in æternum: et quomodo tu dicis, Oportet exaltari filium hominis? Et quis est iste » filius hominis? » Memoriter tenuerunt quod Dominus dicebat assidue se esse filium hominis. Nam hoc loco non ait, Si exaltatus fuerit a terra filius hominis: sed superius dixerat, quod hesterno die lectum atque tractatum est, quando nuntiati sunt Gentiles illi, qui eum videre cupiebant. « Venit hora ut glorificetur filius hominis ³. » Hoc itaque isti animo retinentes, et quod nunc ait, « Cum » exaltatus fuero a terra, » mortem crucis intelligentes, quæsierunt ab illo, et dixerunt, « Nos audivimus ex Lege, » quia Christus manet in æternum: et quomodo tu dicis, Oportet exaltari filium hominis? Quis est enim iste » filius hominis? » Si enim Christus est, inquiunt, manet

¹ Joan. xii, 24. — ² Ibid. 33, 34. — ³ Ibid. 23.